

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Het begint meteen raak. De apostel Petrus schrijft aan alle vreemdelingen en verstrooiden in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië. Voordat we nu meteen met de vinger naar de landkaart gaan of naar Google Maps grijpen of meteen geïntrigeerd raken door de historische situatie - al ben ik daar zelf ook niet vrij van: de briefschrijver, die zich Petrus noemt, omschrijft hiermee de positie van christenen, en eigenlijk alle christenen, hier op aarde. Want de brief zet breed in. Hij schrijft alle christenen aan in een grote landstreek. Daar gaan we al met onze historische reconstructie: eigenlijk alle christenen in Klein Azië. Niet, zoals bij Paulus, heeft hij één specifieke gemeente op het oog. De brief heeft het karakter van een rondzendbrief en wordt in de kerkelijke traditie een katholieke brief genoemd. Een brief dus over het katholieke, in de zin van het algemene karakter van de kerk. Wie dus tot de kerk, wie dus tot de gemeente behoort, *is* een vreemdeling en een verstrooide in zijn eigen landstreek. Even denk je: zouden zij daar dan als een soort asielzoeker, een vluchteling terecht gekomen zijn. Maar dat is eigenlijk niet goed mogelijk. Het is veel radicaler. Wie in het voetspoor van de bevrijdende Messias en in de lichtkring van de Heer terecht is gekomen, die is daarmee een vreemdeling en een verstrooide geworden. Hij, zij leeft welbeschouwd in een permanente staat van vervreemding. Hij, zij is vreemdeling geworden in eigen land. Hij, zij - om het in de woorden van Huub Oosterhuis, zijn gedachtenis zij ons tot zegen - te zeggen: hij woont overal maar is nergens thuis.

Hoe zit dat? Het helpt mij om hier toch eerst iets historisch over te zeggen. De brieven van Petrus behoren tot de jongste geschriften van het Nieuwe Testament. Met een zekere slag om de arm dateren ze uit het begin van de 2e eeuw na Christus. Dat betekent dat de christelijke gemeente al even bestond maar vooral dat zij in maatschappelijk opzicht begon op te vallen. Het waren nog altijd kleine groepen - de dagen dat het christendom een staatsgodsdienst werd waren Godzijdank nog ver weg - maar het begon wel een factor van betekenis te worden. In die dagen waarin ik vermoed dat deze brieven geschreven werden, schreef een bezorgde jonge en ambitieuze gouverneur van precies die provincie die ook in de aanhef van onze brief wordt genoemd, de Romeinse gouverneur van Bitynië een bezorgde brief aan zijn keizer Trajanus. Plinius de Jongere was zijn naam en ik herinner mij dat ik destijds op het gymnasium zijn brieven moest vertalen. Hij maakt zich ongerust. Die zogenaamde christenen beginnen een zekere invloed op de samenleving te krijgen. Hij meldt dat de Romeinse tempels bijna geen bezoekers meer krijgen en dat offerdieren amper meer worden verkocht. En dat komt door die christenen die weigeren nog langer in dat systeem te geloven. Zij hebben iets anders gehoord. Een merkwaardig en eigenlijk ook wel een verachtelijk verhaal over een God die zich heeft laten kruisigen. Religieuze onzin natuurlijk in de ogen van een rechtschapen Romein. Maar ondertussen krijgen zij blijkbaar met die verhaaltjes wel anderen mee en ondermijnen zij het systeem. Plinius zit er maar mee. Het pleit voor hem en maakt hem ook eigenlijk wel sympathiek - hij is ook op en top jurist - dat hij niet zomaar over de christenen wil oordelen zonder grondig feitenonderzoek. Hij snapt ook wel dat - sinds Rome strenger optreedt tegen deze zogenaamde christenen - nogal wat mensen met valse aantijgingen komen om bijvoorbeeld buurman een hak te zetten of zijn bezit in te nemen. Dus

heeft Plinius besloten om zelf op onderzoek te gaan. Hij heeft de beschuldigten ruim de gelegenheid gegeven om hun christendom af te zweren door ze bijvoorbeeld te laten knielen voor Romeinse goden of de naam van Christus te belasteren, waarvan hij heeft begrepen dat een echte christen dat nooit zou doen. Vrij veel mensen deden dat waarvan sommigen zeiden dat zij al lang geen christen meer waren, een enkeling zelfs al sinds twintig jaar niet meer. Maar er waren er toch bij die hem vertelden wat zij precies deden. Bij uitstek in tegenstelling tot waar zij van beschuldigd werden - zij werden juist van onzedelijk gedrag, diefstal en wat al niet meer beschuldigd - vertelden zij dat zij gewoon waren om in de vroege morgen bij elkaar te komen, de Naam van Christus als hun God aan te roepen en elkaar beloofden om niet te stelen, niet te liegen, het bezit van een ander altijd te eerbiedigen, zich aan hun woord te houden en geen overspel te plegen. Aan het einde van de dag kwamen zij dan weer bij elkaar om het elkaar de maaltijd te vieren van enkel goede bedoelingen. Daarbij werden geen snode plannen gesmeed.

Plinius vertelt zijn keizer dus dat de subversiviteit van de christenen erin bestaat dat zij goed willen doen. Dat is de revolutie die in de kiem gesmoord moet worden. Een samenleving waarin kennelijk de leugen de norm is geworden, kan geen mensen aan die waarachtig proberen te leven. Nog is het niet te laat, verzekert Plinius zijn keizer. Onze verscherpte repressie van deze groep begint al zijn vruchten af te werpen. Onze oude tempels beginnen al weer vol te stromen en we kunnen de hernieuwde vraag naar offerdieren al bijna niet meer aan. Nog even, en alles is weer bij het oude. En wat nieuw is, wat even gloorde als een nieuw licht aan de horizon, mensen die in het spoor van hun messias, het goede zouden willen doen, uitgewist en weggevaagd. Alsof het nooit heeft bestaan.

‘Houd vol!’, roept Petrus zijn bondgenoten toe in - onmiddellijk toegegeven - uitermate compacte en ingewikkelde taal. Houd vol! Inderdaad is het leven in de leugen, in een wereld waarin het bedrog de norm is, een beproeving. Het maakt je tot vreemdeling en bijwoner in een wereld waarin alles op iets anders is gericht. Op zelfverwerkelijking. Op zelfverrijking. Op de eindeloze cirkelgang rondom jezelf, je eigen geluk. Je eigen succes. Je eigen prestaties. Een wereld waarin je *wINNERS* en *losERS* hebt. Een wereld waarin eigenlijk alleen het recht van de sterkste geldt en hoe jij dat recht het beste kunt doordrukken waarbij elk middel geoorloofd is. In die wereld ben jij niet meer thuis. In die wereld ben jij vreemdeling geworden. Die wereld werd jou heilzaam vreemd.

Maar hoe dan? Hoe houd je het vol? In dit eerste hoofdstuk zegt de apostel Petrus daar vooral twee dingen over. Allereerst: het duurt niet lang. In de hemel ligt reeds gereed wat in het laatste tijdsgewricht geopenbaard zal worden. Dus ook je droefenis, je beproevingen zullen niet lang duren. Het is maar voor korte tijd. Ik denk dat het goed is om dat niet al te historisch te verstaan. Dan ligt het misverstand op de loer dat Petrus zich heeft vergist en dat het allemaal nog veel langer bleek te duren. De gemeente wordt ertoe opgeroepen om dat maar weer steeds opnieuw, in elk tijdsgewricht, te denken: het duurt niet lang! Dit gaat voorbij! Dit heeft niet het laatste woord. We zullen elkaar zien! Volgend jaar in Jeruzalem! En dat zeg je elk jaar weer en elk jaar weer wil je dat met hartstocht geloven. Dit leven in grijstinten, vol van verdriet, onrecht en rouw, het gaat voorbij! Dat duurt geen eeuwigheid!

En het tweede punt is dat Petrus zegt dat de gemeente al iets weet. Zij weet iets waarvan hij zo mooi zegt dat profeten er zo naar gezocht hebben en waar zelfs de engelen graag een blik op hadden willen werpen. De gemeente weet dus meer dan profeten en engelen! Zij zijn Paasmensen! Zij hebben Pasen achter de rug. Een oude uitleg van deze brief is dat het een soort Doopcatechese is. De gemeente hoort dat de bevrijding al heeft plaatsgevonden! Zij zijn uit het doodsland, zij zijn reeds uit Egypte uitgeleid. Het bloed van het lam aan hun deurpost heeft hen van de dood bewaard en zij zijn uitgeleid uit dat land waar de dood inderdaad steeds het laatste woord heeft. Dat bleek het niet te hebben. Het leven, de bevrijding, de opstanding was de dood veel te machtig. Juist in zijn kwetsbaarheid heeft de Messias de dood het nakijken gegeven.

En zo is er natuurlijk nog steeds wel het verdriet. De verbijstering ook over hoe de wereld, hoe ons leven nog altijd niet lijkt op wat ons is beloofd. Wat wij ervaren hebben. Maar je bent niet desperaat. Want je bent niet alleen. Je bent niet in de steek gelaten. Je staat niet met lege handen. Je hebt iets in je handen wat profeten en engelen zich graag hadden gewenst. Je weet van de overwinning van Christus op de dood. En zo ga je dan dat bijwoner - en vreemdelingschap aan. Waakzaam en nuchter. Heel eenvoudig het houdend bij het idee dat het kleine, het kwetsbare het wint en dat het daarom goed is om zo goedwillend, zo zuiver mogelijk in het leven te staan. De liefde te laten winnen en te menen dat tegenover koning, keizer en admiraal precies dat ooit de wereld zal veroveren.

Amen.